

Життя родини Шикірявих в Острозі починається з кінця XIX ст.

Життя родини Шикірявих в Острозі починається з кінця XIX століття.

Надія Степанівна Бучинська, перша дочка Ганни Бучинської (моя прабабуся), народилася 23 лютого 1883 року. Вийшла заміж 24 квітня у 1909 році за Марка Яковича Шикірявого, 1860 року народження (про глибші коріння Шикірявих, на жаль, дізналася не багато, знаю лише, що прапрадідуся звали Яків і він був священиком). У Марка Яковича це був другий шлюб (від першого мав двоє дітей: Василя та Оксану).

Мали вони двох дітей: дочку Олександру, яка народилася 22 квітня 1910 року та сина Юрія, що народився 18 квітня 1912 року.

В кінці XIX століття Марком Яковичем Шикірявим був збудований будинок, в якому сьогодні проживаю я. Зберігся план дому, зроблений у 1930 році і засвідчений польською печаткою.

На плані написано все, що входило у власність Шикірявим. А це – земля площею 6481 м. кв., кам'яний будинок з шістьма кімнатами і двома кухнями, двома коморами, чотирма входами, кам'яним погребом з трьома відділами і присадибною ділянкою. Місце, де було володіння Шикірявих, називалося «Урочище Кідри». З 1912 року по 1918 рік будинок був взятий під заставу зв'язку з дуже трагічною історією. У цей час Марко Якович Шикірявий перебував на посаді управителя акційними зборами, і тому був в Острозі заможною людиною, яку всі поважали. Адже на ті кошти, які він мав, звів не лише власну оселю, а й допомагав будувати домівки знайомим та родичам.

Часто у будинку відбувалися багатолюдні і веселі вечори, на одному з яких у 1911 році і пограбували будинок, викравши сейф з грошима та акціями. Для Марка Яковича це було великим горем, і від переживань у нього стався психічний розлад. Через це він був звільнений з посади і у 1912 році помер. А Надії Шикірявій з дітьми залишився борг та заставлений будинок.

Жити було досить важко, адже до цього випадку їх утримував Марко Шикірявий. А тепер вони залишилися самі. Та через деякий час в їхньому житті появився ще один чоловік, який за національністю був чехом і мав прізвище Прошек. Він оплатив заборгованість в сумі 2 тисячі 350 рублів. Згодом Надія Степанівна одружилася з ним. З 1920 року у будинку була відома на весь Острог ковбасня.

Надія Степанівна Прошек (по першому чоловіку Шикірява) написала

у 1947 році заповіт. У ньому вона заповідає своє володіння Шикірявому Юрію Марковичу і зобов'язує його на протязі шести місяців виплатити половину вартості цього майна дочці Олександрі. Прохання моєї прабабусі було виконано. Життя Надії Прошек обірвалося у 1951 році.

Олександра Шикірява вийшла заміж за вчителя Антона Романенка. Вони були дуже яскравою парою, свідомими українцями, щиро та активно вболівали за справу незалежності України та за вільне вживання рідної мови. Та у 1939 році з приходом радянської влади на Західну Україну, задля своєї безпеки, змушені були покинути Батьківщину і емігрувати до США у штат Арізона.

В дитинстві Юрій Шикірявий попав у вир вітру-смерчу, який проходив Острогом, захворів на поліомієліт, через що решту життя прийшлося не легко, хоча він був частково вилікуваний. Після закінчення польської гімназії імені М. Конопницької поїхав навчатися в Гданськ, та згодом вирішив, що цього йому в житті не вистачить, і продовжив навчання в Львівській Політехніці на хіміко-технологічному факультеті по спеціальності технолог цукрових речовин.

У студентські роки активно боровся за незалежність української нації, разом зі своїми товаришами Костянтином Церкевичем та Леонідом Червінським організувавши діяльність мережі ОУН на території міста Острога. Ця інформація міститься в статті «Під наглядом поліції (з історії Острозьких ОУН)» (газета «Життя і слово» від 20 серпня 2005 року), автором якої був Чеслав Хитрий, колишній головний спеціаліст Державного архіву Рівненської області. Автор статті досліджував рівненський архів, зокрема, ним були підняті поліційні документи під заголовком «Монографія ОУН в Здолбунівському повіті». Ці документи засвідчують діяльність українських націоналістів в Острозі, починаючи з 20-х років XX століття. Згадується, що націоналістичний рух виник 1926 року на чолі з викладачем української мови Миколою Шугаєвським у місцевій семінарії та гімназії. Навколо цього осередку була згуртована молодь і згодом було сформовано декілька «п'ятірок» Української військової організації. В 1928 році М. Шугаєвський помер; відновив націоналістичну діяльність учень 5 курсу семінарії Філюк, якого згодом заарештували. Після його арешту діяльність ОУН в Острозі продовжували студент Варшавського політехнічного інституту Костянтин Церкевич із Леонідом Червінським та Юрієм Шикірявим, студентом зі Львова. Згадується, що члени і прихильники ОУН, а також учні вчительської семінарії збиралися в приміщенні місцевої «Просвіти», де організовувалися бесіди та лекції на тему українського націоналізму та українського війська.

Члени ОУН підставляли себе небезпеці, адже часто їх піддавали тор-

турам чи заарештовували. Мій дід передав спогади про своє життя своїм дітям, від яких я почула про такий випадок. Напередодні і під час Другої світової війни на місті теперішньої обласної психоневрологічної лікарні в Острозі була тюрма. Туди забрали й мого діда. Поляки почали проводити допити, хотіли дізнатися щось про підпільників. Перевернувши ногами вверх, прив'язали до стовпа і почали заливати воду так, що він захлинався. Та цим вони нічого не добилися і залишили Юрія Марковича живим.

Ще дід знав декілька мов: польську, німецьку, російську та рідну українську. Ці знання стали йому в пригоді у деяких життєвих ситуаціях.

У 1938 році мій дідусь одружився на Параскевії Григорівні Романович. Про життя та родину своєї бабусі я теж дещо дізналася. Отже, народилася Параскевія Григорівна у 1919 році в селищі Романівка Яворівського району Львівської області. Батько її, Григорій Романович, був поштарем. Також був майстром по виготовленню милозвучних скрипок. Мати, Катерина Великопольська, була за національністю поляка. В сім'ї було ще троє дітей. Один з них, Стефан Романович, переїхав у Перемишль, де працював ветеринаром. Параскевія Григорівна навчалася у львівській гімназії, після її закінчення вступила у педагогічний інститут. Також вболівала за визволення України з-під ворожого ярма і була активним членом львівської «Просвіти», де познайомилася з своїм майбутнім чоловіком. В Острозі працювала вчителькою початкових класів, та після приходу радянської влади відмовилася від роботи через те, що не могла вчити дітей неправди.

Через скрутне становище в сім'ї Юрію Марковичу прийшлося переїхати до с. Мізоча Здолбунівського району, де йому запропонували кращу роботу, тим більше, по спеціальності – інженером на цукровому заводі. Там вони проживали аж до 1962 року. Протягом їх відсутності у острозькому будинку до 1952 року жила Надія Прошек, а після неї – Катерина та Григорій Романович. Та згодом повернулася до рідної хати і сім'я Шикірявих, тому що на Острожчині відкрився цукровий завод, на якому почав працювати мій дідусь.

Досить тепло діляться своїми спогадами про цю сім'ю старожили Острожчини.

Наприклад, близький друг родини, Ольга Олександрівна Руй, яка нещодавно написала «Спогади», де згадує мою бабусю, як одну з небагатьох людей, які найбільше вплинули на її життя: «Життєву мудрість я пізнала від сім'ї Шикірявих, а саме від Параскевії Григорівни Шикірявої, яка була дуже релігійною людиною. Її віра знаходила відображення у її справах, як до своєї сім'ї, так і по відношенню до оточуючих людей. Коли я до них приходила, вона завжди дуже раділа і було видно, що це щирість, фальшу в ній не було ні краплини. Відчувалося, що «Гість в домі – Бог

в дім». Сім'я дуже працелюбна і дружня. На Різдво і на Пасху всі діти приїжджали до батьків. Мені запам'яталася листівка, яку прислала на 8 Березня Катя, в якій після привітання були такі слова: «Ми всі Ваші діти, неймовірно щасливі, що в нас така мама і така велика сім'я. Дякуємо вам за це!». Всі діти отримали вищу освіту, старші допомагали молодшим і захищали їх. В США у Параскевії Григорівни жили родичі, від яких вони часто отримували подарунки. Незважаючи на те, що жила небагато сама, вона завжди ділилася зі всіма сусідами та знайомими».

Юрій Степанович помер 28 серпня 1991 року (через п'ять місяців народилася я), через атеросклероз, а Параскевія Григорівна, в страшних муках, померла 9 березня 1995 року від страшної хвороби – раку стравоходу. Ольга Олександрівна Руйтакож згадує про останні роки життя Параскевії Григорівни: «Коли я провідувала її, то ніколи не чула щоб вона на щось жалілася чи плакала. За день до смерті я прийшла до неї. Вона виглядала дуже стомленою і на очах появилася ніби паволока. Незважаючи на це, вона взяла мене за руку, тяжко, але привітно посміхнулася, назвала моє ім'я. Так я попрощалася з цією доброю і мудрою жінкою, людиною і матір'ю, Християнкою з великої літери».

Хотілося б глибше дослідити історію своєї родини та її роль в житті міста Острога, зокрема, Юрія Марковича Шикірявого, про життя якого, мало що відомо: навіть його діти не можуть поділитися інформацією про його перебування в ОУН, яка і від них була прихована.